

Hermafrodit kişiliğin yazgısı

Yayın Tarihi : 19 Haziran 2010 Cumartesi (oluşturma : 20.10.2019)

– “Bir sihirbaz olarak inanılır olanı yaratırım. İnanılmaz olanı sağlayan seyircilerdir.”

Bir kuklacıya ait bu sözler.

İngmar Bergman'ın son filminden... “Fanny och Alexander”dan...

* * *

Yorumsuz algı olmaz.

Başka bir deyişle her algıya yorumsama eşlik eder. Algılarken yorumlamaya başlarız. Daha gözlerimizi diker dikmez...

Algıyı genişletiriz, inanılır olanda inanılmazı bulabilir, kastedilenden kastedilmeyeni çekip çıkarabiliriz.

Bu nedenledir ki eserin anlamında sanatçı kadar seyircilerin de katkısı vardır; üstelik temâşa öncesi... yani eser sanatçının muhayyilesinde henüz cenin halindeyken.

Müstakbel seyircisi döller sanatçıyı. İlham perileri arasına gizli seyirciler de karışır.

Demem o ki pasif (münfail) olan seyirci değil, sanatçıdır aslında.

Sanatçı, yani dişi olanın ta kendisi.

* * *

Sanatçı sanatıyla konuşandır; sanatı hakkında konuşan değil.

Bir sanatçının kendi eseri hakkındaki açıklamalarına her zaman itibar etmek gerekmez; belki çoğu zaman itibar etmemek daha doğrudur.

Sanatı veya eseri hakkında konuşmayı veya yazmayı deneyen sanatçıların çoğu, iyi dikkat ediniz, çaresiz kekelemek zorunda kalmışlardır. Eserlerini sözcüklerin desteğiyle açıklığa getirmeyi becerememişlerdir. Bu yüzden de yaptıkları iş(in mahiyeti) üzerine akli başında iki lâfı bir araya getirebilmiş bir sanatçı bulmak, sanıldığından çok daha zordur.

VE tabii olanı da budur.

Sanatçı yapar ama yaptığını açıklayamaz. Sanatçı sanatını icra ederek konuşur. Dolayısıyla kendi susar, onun yerine eseri konuşur.

* * *

Büyük sanatçılar eserleri üzerinde konuşmaktan kaçınmışlardır.

Bir şair şiirinde ne demeye çalıştığını açıklamaz. Denese bile çoğunlukla açıklayamaz.

Bir ressam resmini, bir bestekâr bestesini sırf konuşarak ne kadar anlaşılır hâle getirebilir ki?

Getiremez.

Makbul olanı, sanatçının susması, onun yerine eserinin konuşmasıdır.

Eserin söyleyeceğini sanatçı üstlenemez. Üstlenmemelidir.

Ressamı resim öğretmeninden, müzisyeni müzik öğretmeninden ayıran fark tam da buradadır.

Birinciler eseri meydana getirirler, ikinciler ise eser hakkında konuşurlar.

* * *

Edebiyat hocalığı yapan şair, resim öğretmenliği yapan ressam, müzik dersi veren müzisyen yok mudur?

Vardır elbette.

Ama çokluk hep başkalarının eserleri hakkında.

Kendi eserleri hakkında değil.

Kendi eserleri hakkında konuşmaya başladıklarında kekelerler. Kekelemek zorundadırlar. Kaçınamazlar.

Hermafrodit kişiliğin yazgısıdır bu!

A'raftakilerin.

* * *

Eser zaten konuşur.

Onun ne dediğini duyabilenler, sanatçının açıklamalarındaki kusurları önemsemeyeceklerdir. Eserin

kendisini kendisinden dinlemeyi beceremeyenler ise, sanatçının açıklamalarından medet umacaklardır.

Söylediğini, sanatçıdan bir de tercüme etmesini isteyeceklerdir.

* * *

Hasta, ağrının ve acının kendisine sahiptir, çokluk, o ağrının ve acının bilgisine değil. Doktor ise ağrı ve acının bilgisine sahip olandır, kendisine değil.

İlki acıyı veya ağrıyı hissedip nedenini açıklayamazken, ikincisi ne acıyı, ne ağrıyı hisseder, ama nedenini açıklayabilir.

Anlamak sanatçının hissesine düşer; açıklamaksa eleştirmenin...

* * *

Sanatçı, sanat hocalığı yapamaz mı?

Niçin yapamasın? Yapar.

Lâkin bir koşulla. Sanatına ara verdiğiğinde, yani artık ilham perileri gelmez olduğunda.

Meselâ mekanik bilimi zihnini meşgul etmeye başladığı andan itibaren Leonardo da Vinci'nin başına gelen budur. Bilim merakı sanatkârlığının sonunu getirmişti, hem de çok kısa bir sürede.

Wolfgang Goethe, taşları incelemeye başladığında, şiirle arası çoktan açılmıştı. Renk teorisi üzerine Newton'a reddiye yazmaya daldığında, ilham perileri bir daha onu ziyaret etmedi.

* * *

Konuş ey talib, senin yerine ben susarım.

Yeni Şafak

Bu dökümanı orjinal adreste göster
Hermafrodit kişiliğin yazgısı